

Hantering av buller vid byggnadsarbete

Exponering för kraftigt buller på arbetet kan orsaka obotlig hörsel-skada och arbetsplatsolyckor och kan vara en bidragande faktor till andra hälsoproblem. Detta faktablad informerar om hur man hanterar buller i byggnadsarbete, såväl före som under arbetet på byggplatsen.

Buller vid byggnadsarbete

Det finns många bullriga arbetsuppgifter i byggnadsarbete. Det innebär att arbetstagare kan exponeras för inte bara bullret från det arbete de själva utför, utan även det buller som andra arbeten i omgivningen eller bakgrunden ger upphov till på byggplatsen. Några av de viktigaste bullerkällorna i byggnadsarbetet är

- slagverktyg (som betongspett),
- sprängämnesanvändning (sprängning, verktyg för hantering av sprängämnen),
- tryckluftdriven utrustning,
- förbränningsmotorer.

Bullerhantering på byggplatsen — innan arbetet börjar

Planera bullerbekämpningen i

- planeringsfasen – planera bort eller minimera bullrigt arbete,
- organisationsfasen – planera hur byggplatsen skall skötas och riskerna bekämpas,
- kontraktsfasen – se till att entreprenörerna uppfyller sina lagliga skyldigheter,
- byggfasen – bedöm riskerna, eliminera eller bekämpa dem och ompröva bedömningen.

Innan arbetet på byggplatsen påbörjas

- tänk på en låg bullernivå vid upphandling (inköp och hyra) av maskiner och arbetsutrustning,
- ange önskade krav på bekämpning av buller (som minst uppfyller den nationella lagstiftningen) i anbudsspecifikationerna,
- planera arbetsprocessen så att arbetstagarnas exponering för buller minimeras,
- beakta bullerbekämpningen vid t.ex. planering, utbildning, introduktion, utformning av byggplatsen och underhållsarbete.

Relevant lagstiftning

- Rådets direktiv 89/391/EEG av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet,
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/10/EG av den 6 februari 2003 om minimikrav för arbetstagares hälsa och säkerhet vid exponering för risker som har samband med fysikaliska agens (buller) i arbetet,
- Rådets direktiv 89/656/EEG av den 30 november 1989 om minimikrav för säkerhet och hälsa vid arbetstagares användning av personlig skyddsutrustning på arbetsplatsen.

I direktiven fastställs miniminormer för hälsa och säkerhet. Den nationella lagstiftningen kan kräva högre normer, så kontrollera med din tillsynsmyndighet. Det finns andra direktiv som också kan vara relevanta⁽¹⁾. Harmoniserade normer finns också (t.ex. för mätning av bullernivåer).

Hantering av buller på byggplatsen

Buller måste hanteras aktivt så snart arbetet börjar på byggplatsen. Detta kan ses som en process i fyra stadier:

- **Bedöma** – en kompetent person bör bedöma bullerriskerna.
- **Eliminera** – avlägsna bullerkällorna från byggplatsen.
- **Bekämpa** – vidta åtgärder så att exponering förhindras, varvid hörselskydd är sista utvägen.
- **Ompröva** – kontrollera om arbetet har förändrats och ändra bedömningen och bekämpningen därefter.

Bedömning

Arbetstagarnas exponering för buller bör bedömas med särskild hänsyn till följande:

- Arbetstagarna och deras exponering
 - exponeringens nivå, typ och varaktighet, inklusive all exponering för buller från stötar och slag och om arbetstagaren hör till en speciell riskgrupp,
 - om möjligt, inverkan på arbetstagares hälsa och säkerhet av samspel mellan buller och vibrationer eller buller och arbetsrelaterade ototoxiska ämnen (som kan skada hörseln),
 - risker för arbetstagares hälsa och säkerhet på grund av att de inte hör varnings- eller larmsignaler,
 - omfattningen av exponering för buller utanför normal arbetstid som arbetsgivaren ansvarar för.
- Teknisk kunskap och information
 - information om bulleralstring från tillverkare av arbetsutrustning,
 - förekomst av alternativ arbetsutrustning som är utformad för att minska bulleralstringen,
 - relevanta uppgifter från hälsokontroller,
 - tillgång till lämpliga hörselskydd.

Avlägsnande av buller

Där så är möjligt bör man se till att inget buller alstras. Detta kan göras genom att byggnads- eller arbetsmetoden ändras. Om buller inte kan avlägsnas bör det bekämpas.

Bekämpning

Arbetstagare kan skyddas från buller på tre sätt genom tekniska och organisatoriska åtgärder

- bekämpning av buller vid källan,

⁽¹⁾ Exempelvis Europaparlamentets och rådets direktiv 98/37/EG av den 22 juni 1998 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om maskiner.

- kollektiva åtgärder, t.ex. arbetets organisation,
- hörselskydd.

Bekämpning av buller vid källan

Bland sådana skyddsåtgärder kan nämnas

- användning av maskin som bullrar mindre,
- undvikande av kontakt metall mot metall,
- bullerdämpning eller isolering av vibrerande delar,
- montering av ljuddämpare,
- förebyggande underhåll: bullernivåerna kan ändras genom slitage.

Kollektiva bekämpningsåtgärder

Åtgärder utöver de nämnda kan vidtas för att minska bullerexponeringen för alla som kan bli exponerade. På byggplatser med mer än en entreprenör är samråd mellan arbetsgivarna viktigt. Bland kollektiva åtgärder kan nämnas

- isolering av bullrande moment och begränsning av tillträdet till bullriga områden,
- förhindrande av att det luftburna bullret breder ut sig genom användning av bullerplank och bullervallar,
- användning av absorberande material för att minska ekot,
- bekämpning av markburet buller och vibrationer genom användning av flytande platta,
- arbetsorganisatoriska åtgärder för att begränsa uppehållstiden i bullriga områden,
- planering så att bullrande arbete utförs när så få arbetstagare som möjligt exponeras,
- tillämpning av arbetsscheman som begränsar exponeringen för buller.

Hörselskydd

Hörselskydd bör användas som sista utväg. Om de används

- skall användningen vara obligatorisk och övervakas,
- bör de vara lämpliga för arbetet, bullrets typ och nivå, och kunna bäras tillsammans med annan skyddsutrustning,
- bör arbetstagarna fritt kunna välja lämpliga hörselskydd så att de kan få dem som är bekvämast att använda,
- bör utbildning ges om hur man använder, förvarar och sköter hörselskydden.

Engagera arbetstagarna

Arbetstagare på byggplatsen känner ofta till speciella bullerproblem och möjliga lösningar. Anställda och deras representanter bör rådfrågas vid bedömningen och i diskussioner om hur buller skall bekämpas.

Ompröva

Arbetet på byggarbetsplatser ändras ofta. Ompröva riskbedömningen ofta och ändra tillämpade skyddsåtgärder därefter.

Utbildning

Utbildning är en viktig del av bullerbekämpningen. Bland personer som behöver utbildning kan nämnas

- de som gör bullerbedömningen,
- de som skriver anbudshandlingar, för att se till att entreprenörerna bekämpar buller,
- arbetsledare, så att de kan uppfylla sina skyldigheter när det gäller kontroll och registrering,
- arbetstagare, som behöver veta hur och varför de skall använda arbetsutrustning och bekämpningsåtgärder för att minimera exponering för buller.

Utbildningen bör vara så specifik som möjligt. Byggnadsindustrins arbetstagare har ofta många färdigheter och använder många olika verktyg. De bör veta hur de kan minimera exponeringen för buller från vart och ett av dessa. Särskilt bör nya arbetstagare uppmärksammas.

Hälsokontroll och övervakning

Arbetstagare har rätt till lämpliga hälsokontroller (?). Om hälsokontroller görs, t.ex. förebyggande hörseltest, finns det krav på individuella hälsojournaler och förmedling av information till arbetstagarna. Den kunskap som samlas från hälsokontroller bör användas för att ompröva riskbedömning och bekämpningsåtgärder.

Ytterligare information

Detta faktablad har tagits fram som stöd för Europeiska veckan för hälsa och säkerhet i arbetet 2004. Andra faktablad i serien och ytterligare information om byggnadsarbete finns på Internet (<http://ew2004.osha.eu.int>). Denna källa uppdateras och utvecklas fortlöpande. Information om EU:s lagstiftning om hälsa och säkerhet finns på Internet (<http://europe.osha.eu.int/legislation/>).

(?) Under omständigheter som fastställs i nationell lagstiftning enligt "ramdirektivet" 89/391/EEG och "bullerdirektivet" 2003/10/EG.